

mint ebből látható, nemcsak ismeri a szerző Nagy Lászlót. Ezért tudja belülről látni, ezért fűti át könyvét a közelállás melegsége, ezért tudja az olvasóhoz is közelvinni őt.

Nánay Béla

Széchenyi Intelmei. Bevezetéssel, jegyzetekkel ellátta Váradi József. (Széchenyi zsebkönyvtár. 2—3 sz. 1942. 72 old. Studium kiadás.)

A mű Váradi Józsefnek, egyik legeredményesebb Széchenyi-kutatónak gondozásában kerül az olvasóközönség kezébe. Bevezetése népszerű, de egyben lélektani szempontokon épül s hivatva van Széchenyi személyiségét és alkotó munkáját felidézni, sőt életközelségbe hozni.

Széchenyi 1857-ben hosszabb atyai levelet intézett fiához, Bélához. A levél szinte szülői végrendeletszámba megy. Ez a végrendelet azonban nem a családi vagyonról szól, hanem az úri és nemes személyiség lelki kincsait akarja az apa fiának figyelmébe ajánlani:

A terjedelmes intő levél nem parainézis a szónak Kőlcsey óta használt értelmében; inkább magánlevél, melyben az apa a napi események megbeszélése során hosszabb erkölcsi jellegű kitérőket tesz és így a felmerült kérdések tanulságait elvi magaslathoz emeli. Hozzájuk fűzi a tapasztalatok és megpróbáltatások nyomán kialakult észrevételeit az életről, az emberekről és a tisztas magatartásról. Az erkölcsi kérdések mellett azonban kiterjeszkedik Széchenyi az életbölcsestől és a helyes életművészetének sok követelményére. Kiemeljük itt azokat a sorokat, amelyek a világos és mélyreható gondolkozásról szólnak. Kifejti Széchenyi, hogy a legszéresebb szellemi alkotás a gyors és mély felfogás helyes elegyedése. Az ilyen embernek nem a vita után a »lépcsőn« jutnak eszébe a megfelelő érvek, s az ilyen ember a tettek előtt minden lehetőséget mérlegre tesz, hogy célját a legbiztosabban elérhesse. — A naplóírás ajánlása során egy jelentős életművészeti szempontot hívja fel a fia figyelmébe. A naplóírás tulajdonképpen időellenőrzés. Márpedig, ha fontos, hogy valaki számadást vezet pénzéről, mennyivel fontosabb, hogy a pénznél is értékesebb idő felhasználását pontosan számbavegye az ember. Így tanuljuk meg az időnkkel való helyes gazdálkodást. De hasznos a naplóvezetés a lelki-szellemi fejlődés és érdeklődés alakulásának megörökítése szempontjából is. Hiszen kétségtelen, hogy egészen másképpen látjuk és ítéljük meg az eseményeket 20, 30 vagy 50 éves korunkban.

A tartalmas levél tehát Széchenyi komoly és céltudatos egyéniségének hű kifejezője. Alig adhatunk a mai nemzedék kezébe is alkalmasabb jellemnevelő olvasmányt, mint Széchenyinek mély életbölcsestet sugárzó Intelmeit.

Visy József

Népiskolai Mezőgazdasági ismeretek. (Nemzetnevelők könyvtára.)

A mű a falvak népiskolái, illetve azok tanítói számára olyan segédkönyv, amelyben minden különösebb fáradság nélkül találhatjuk meg mindazt, amire tanítás közben e tárgykörben szükségünk lehet.

Elsősorban nyújtja — egybegyűjti — a nélkülözhetetlen és korszerű tárgyi tudást. Talaj, növénytermesztés, állattenyésztés, gazdaságvezetés, kertészkedés, gyümölcskertészet, általános tudnivalók, háztartási ismeretek. Megadja azt az alapismeretet, aminek birtokában mindenki saját maga könnyen leszűrheti a tanul-

ságokat, illetve alkalmazhatja ismereteit saját vidékére. Kel is, hogy ennyi önállóságot és öntevékenységet megkívánjunk attól, aki segédkönyvül kívánja e könyvet használni, mert ezáltal válik az ismeretanyag igazán sajátjává.

A népiskola új tanítási módszere mindenütt a tudás gyakorlati értékét tartja szem előtt s így igen helyes, hogy a »Népiskolai mezőgazdasági ismeretek«-ben egyik fő törekvésnek ismerhetjük föl, hogy a tudásanyag fölött egybefogó, áttekintő, iránymutató is legyen a tanítók kezében. Alapismerettel kezdi tehát, amin az egész könyv felépülhet: a növényi test fölépítésével és talajismerettel.

Háborús időkben különösen átérezzük mennyire igaz, hogy legfőbb éltetőnk, igazi édesanyánk a föld. Mindannyian érezzük ezt és csodálkozva látjuk, hogy a földműves munkája mégis, még mindig lenézett. Valahogy minden másnál egy kicsit alacsonyabbrendű foglalkozásnak tekintik. — Miért? — Csak azért, mert évszázados mulasztások terhelik a mezőgazdaságot. A nagy tömegek, akik a földet művelték sokféle ok miatt nem is igen juthattak a szükséges ismeretek birtokába. Kulturális eszközeik szűk keretek között mozogtak és mozognak még ma is. Nem a szellemük, inkább csak a lelkük volt közeli kapcsolatban a földdel. Szerették, de nem ismerhették eléggé a földet és bizony sokszor volt nekik a föld mostoha és nem édesanya. Kellő szakismeretek híján ezen nem is csodálkozhatunk. — Ma már inkább belátják, hogy ha a gazdálkodás sikere nagyrészt függ az időjárástól (a termés Isten kezében van), de az emberi tudás és szorgalom igába hajthatja a természetet. Mert mégis csak különbség van abban, ha ugyanolyan időjárás, ugyanolyan alapföldtétel mellett 4—5 q vagy 10—12 q búzát termelünk. Vagy még inkább jelentős a gazdasági szakismeret akkor, ha nemcsak a föld megmunkálására, növények termesztési módjára, hanem a gazdálkodás többi tényezőire (mit vessünk, hogyan osszuk be földünket, hogyan értékesítsünk, stb.) is tekintettel vagyunk. Bizony, ehhez már alapos szakismeret, állandó éberség és alkotókedv szükséges.

S mindezekben — mint ahogy ez a könyv külön is rámutat — legfőbb feladat a tanítókra vár. Ebben igyekszik segítségére sietni ez a könyv. Hozzásegíti a tanítót ahhoz, hogy képes legyen annyi ismeretet, olyan gondoskodást adni a falusi gyermekeknek, hogy azok ambícióval, munkakedvvel eltelve hagyják el a VIII. osztályt. Megtaníthatja arra, hogy higgyen a mezőgazdasági munka sikerében és értékében. (Természetesen talán nem ennyire gyakorlati módon, de a városi iskolákban is a legmegfelelőbb útmutató.)

Nem a régi értelemben vett szakkönyv ez. Már a nyelvezete sem az és ez külön érdeme. Nemcsak tartalma, de előadásmódja is vonzó, világos és tiszta.

Seres József

Kosztolányi Dezső, Az elsüllyedt Európa. (Hátrahagyott művei, VII. Sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta Illyés Gyula. Nyugat kiadása. 1943. 298 old.)

Kosztolányi Dezső postumus kötetei az irodalmi élvezet mellett egyre nagyobb meglepetést is keltenek az olvasóban. A meglepetés oka elsősorban az a tösgyökeres írói pátoasz, amelynek gazdag és változatos megnyilvánulását itt kötetről-kötetre szemlélhetjük. A született írókra em-